

KESKKONNAAMET

Keskkonnaamet
Narva mnt 7a, 15172 Tallinn, registrikood 70008658
Tel 627 2193, faks 627 2182, info@keskkonnaamet.ee
www.keskkonnaamet.ee

Hr Harry Liiv
Asekantsler
Keskkonnaministeerium
Narva mnt 7a
15172 TALLINN

Teie 13.03.2009 nr 13-3-1/7756-6
Teie 21.04.2009 nr 13-3-1/7756-10

Meie ... 05.2009 nr 6-7/4962-

Ettepanekud Nord Stream gaasitrassi keskkonnamõju hindamise aruande kohta

Olete teavitanud Nord Stream gaasitrassi piiriülese keskkonnamõju hindamise (KMH) aruande ning nelja päritoluriigi - Soome, Rootsi, Taani ja Saksamaa - riiklike KMH aruannete tutvumise ning nende kohta ettepanekute esitamise võimalusest.

Järgnevalt esitame oma ettepanekud ja märkused projekti KMH aruande kohta:

Projekti KMH dokumentatsioon on koostatud viisil, mis ei hõlbusta sellega tutvumist. Piiriülest mõju kajastab Nord Stream Espoo aruanne ning päritoluriike puudutavat mõju nn riiklikud KMH aruanded. Viidates Espoo konventsiooni mitteratifitseerimisele ja sellest lähtuvale konventsiooni nõuete mittelaienemisele, ei ole tehtud kättesaadavaks Venemaa asjakohast KMH aruannet. Samas teame, et piiriülese mõju hindamisel on Venemaa vetes toimuvate tööde keskkonnaspekte puudutav teave meie jaoks vähemalt sama olulise ja määrava tähtsusega, kui teave Soome vetes toimuva käsitus nende riiklikus KMH aruandes. Nord Stream Espoo KMH aruanne sisaldab kõikide riiklike aruannete kokkuvõtteid, ent need ei anna (ega ka Espoo aruanne) selgeid vastuseid kõikidele olulistele küsimustele. Näiteks puudub täpne teave Venemaa piirkonda jäävate lõhkeainete, mürkide jms kohta, mis omavad määravat tähtsust.

Vastavalt Espoo konventsioonile tuleb KMH dokumentatsioonis kirjeldada kavandatavat tegevust ja alternatiive ning nendega kaasnevat keskkonnamõju, viimase hulka kuulub ka piiriülese keskkonnamõju käsitlemine. Nord Stream projektiga kaasnevat mõju on kajastatud aruande ptk 9, piiriülest mõju ptk 11. Leiame, et kuigi KMH aruandes on analüüsitud Nord Stream projektiga kaasnevat mõju erinevate keskkonnaelementide lõikes, ei ole antud hinnangut põhjendatud, mistõttu jääb see vaid paljasõnaliseks. Piiriülest mõju Eestile on käsitletud vaid paaril leheküljel toomata välja, kuidas on järeldusteni jõutud.

Arvestades kavandatava tegevuse mastaapi ja Läänemere tundlikkust, tuleb tegevuse üle otsustamisel väga põhjalikult kaaluda projektiga kaasnevaid tagajärgi. Oleme seisukohal, et KMH dokumentatsiooni mahukus ei kompenseeri mingilgi moel aruande sisulisi puudujääke. Arvestades KMH aruande üldisust ja selgituste puudumist, ei ole osapooltel võimalik veenduda antud hinnangute õigsuses, et selle pinnalt teha igakülgset kaalutletud otsus, seda enam, et KMH aruande avalikustamise käigus on mitmed organisatsioonid seadnud KMH tulemused kahtluse alla.

Mis puudutab KMH aruande sisu, siis siinjuures soovime rõhutada, et Läänemeri on tunnistatud eriti tundlikuks merealaks, mistõttu saasteainete sattumist keskkonda ja ka eutrofeerumist ei tohi alahinnata. KMH aruande ptk 8.5 selgub, et saasteainete sisaldust setetes on uuritud vaid kuni 6 cm sügavuseni ning ptk 9, et meresetetes olevad mürgained ei põhjusta olulist keskkonnamõju. KMH põhjal eeldab toru paigaldamine merepõhja süvendamist, lõhkeainete kahjutustamist ning käitamisetapis korduvat seiret ja hooldustöid. Samas, kuigi KMH aruande ptk-s 4 on esitatud kokkuvõtte kaeve- ja süvendustööde mahtude kohta, puudub teave, kui sügavale on kavas toru süvistada. Seetõttu ei selgita KMH aruanne põhjusi, miks on proovid võetud (setetes saasteainete sisalduse tuvastamiseks) vaid kuni 6 cm sügavuselt, seda enam, et dioksiinide, elavhõbeda jt näol on tegemist väga ohtlike ainetega, mis võivad vallandumisel oluliselt kahjustada Läänemere seisundit ning omakorda elustikku ja inimesi. Riskianalüüsil peab arvestama kõige halvema stsenaariumiga, mistõttu andmete puudumiseni ei saa antud hinnanguid pidada usaldusväärseks. Märkime, et 1991. a sügisel leiti peamiselt Soome lahe Venemaa osa randadelt umbes 150 surnud viiherhüljest, mille põhjust ei leitud, kuid sümptomid viitasid loodusliku või inimtekkelise neurotoksilise mürgi toimele (*Stenman ja Westerling, 1995. Status of the seal population in eastern Gulf of Finland, and possible role for the UNESCO BFU in assisting the Baltic International Research Programme. BFU Research Bulletin, March 1995: 21 - 22*). Keskkonnakaitses valitseb ettevaatusprintsip, mille üheks vahendiks on ka KMH. Seetõttu tuleb KMH käigus analüüsida kavandatava tegevusega kaasnevat väga põhjalikult ning andmete puudumisel teha ka asjakohased analüüsid, et negatiivseid tagajärgi vältida.

KMH käigus tuleb esitada kogu teave kavandatava tegevuse ja sellega kaasnevate oluliste keskkonnamõjude kohta. KMH aruande avalikul arutelul 29. aprillil teavitas arendaja Nord Stream AG, et osa uuringuid on veel lõpetamata - nt lahingumoona puudutavad uuringud tehti Venemaa piires 2008. a (andmed on esitatud Nord Stream Espoo KMH aruandes). 97% uuringutest on lõpetatud, mai keskel saavad kõiki valmis. Leiame, et selline lähenemisviis ei ole lubatav. KMH aruanne peab esitama kogu teabe oluliste küsimuste osas, mistõttu ei ole aktsepteeritav, et KMH aruanne loetakse avalikustamiskõlblikuks olukorras, kus osa uuringuid on alles pooleli. Seega enne kogu teabe koondamist ja analüüsimist ei saa lugeda lõplikeks ka KMH tulemusi.

Gaasitrassi elueaks on kavandatud 50 aastat, mille järel trass kõrvaldatakse kasutuselt. KMH aruande p 4.9 põhjal töötatakse toru käigust mahavõtmise kava välja käitamisjärgus, sest arvestada tuleb 50 aasta möödumisel kehtivaid õigusnorme ja torujuhtmete kasutamisel saadud tehnilist oskusteavet. Oleme seisukohal, et KMH käigus tuleb hinnata kogu projekti keskkonnamõju, mistõttu trassi rajamise KMH käigus tuleb anda (üldine) hinnang ka toru lammutamisega kaasneva kohta, et vältida ebameeldivaid tagajärgi tulevikus. Antud hetkel on seda tehtud ebapiisavalt, kuna põhirõhk on pandud sellele, et projekti lõpetamise mõju hinnatakse toru käigust mahavõtmise variandi valimise ühe osana.

KMH üks olulisemaid ülesandeid on negatiivse keskkonnamõju leevendamise või vältimise meetmete väljatöötamine ning seireprogrammi pakkumine. Mõlemas küsimuses on aruanne selgelt äärmiselt üldine. Näiteks ei selgu tööst, millise aja jooksul tuleks pakutud indikaatoreid seirata, missugustes punktides, kui pika aja jooksul ning kellele on kavas esitada seiretulemused jms. Teisalt, aruande ptk 9 kohaselt kaasneb Nord Streami projekti elluviimisega ka negatiivseid mõjusid, kuid ei selgu üheselt, kas vajalik on rakendada lisameetmeid nende leevendamiseks või vältimiseks. Igasuguse tähelepanuta on jäänud projekti elluviimisega kaasneva keskkonnamõju heastamis- ja hüvitamisemeetmed. Selline KMH aruanne ei täida oma põhieesmärki olla abiks loa andmise ja loa lisatingimuste üle otsustamisel. Veelgi enam - juhul kui läbivaatamiseks esitatud aruande alusel tehakse otsused erinevate lubade andmise või nende andmisest keeldumise kohta,

on meie hinnangul tegemist otsustega, mis tehtud ilmselgelt mitteobjektiivsetel keskkonnakaalutlustel ja olukorras, kus projekti keskkonnamõju on tegelikkuses teadmata.

Ühtlasi juhime tähelepanu, et teadamata on asjaolu, kas Nord Stream gaasitrassi rajamine eeldab ehitustööde ajaks piiranguvööndi kehtestamist Eesti majandusvööndis - arendaja ei andnud sellele aruande avalikul arutelul selget vastust.

Võttes eeltoodut kokku, oleme seisukohal, et koostatud KMH aruanne ei ole piisav kavandatava projekti üle otsustamiseks - aruande dokumentatsioonis ei ole projekti käsitletud tervikuna, kaheldav on KMH käigus tehtud uurimistööde määratlus ja lähteülesande püstitus.

Siinjuures viitame, et piiriülese KMHD reguleerib Euroopa Liitu kuuluvate riikide jaoks Espoo konventsiooni kõrval ka KMH direktiiv (direktiiv 85/337/EMÜ, muudetud direktiividega 97/11/EÜ ja 2003/35/EÜ). Leiame, et arvestades projekti KMH aruandes esinevaid puudusi ja ebamäärasust, ei ole protsessi vältel järgitud direktiivi art 5-7 (ja selle alusel välja antud EL juhises „Guidance on EIA. EIS review”) tulenevat põhimõtet anda KMH käigus põhjalik ülevaade kavandatava tegevusega kaasnevast võimalikust mõjust ja hinnangu aluseks olnud põhjustest ning avalikustada üldsusele kogu asjakohane materjal. Käesoleva palume Keskkonnaministeeriumil Nord Stream KMH aruande osas seisukoha kujundamisel arvestada ka EL normidega ning juhtida päritoluriikide (vajadusel ka Euroopa Komisjoni) tähelepanu tuvastatud puudustele/rikkumistele. Ühtlasi peama vajalikuks Eesti aktiivset osalemist Espoo konventsiooni art 5 alusel riikidevahelistes konsultatsioonides.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Taimar Ala

Peadirektori asetäitja kt

Irma Pakkonen 6272 109